

Orgel Festival Holland 2017

“Sound Visions”

Alkmaar, 9 – 17 juni 2017

Orgel Festival Holland 2017 'Sound Visions'

SAMENVATTING

1. Algemeen: Orgel Festival Holland wordt tweejaarlijks georganiseerd door de Stichting Internationaal Schnitger Orgelconcours. De stichting is in 1991 opgericht en is gevestigd te Alkmaar. De stichting is onafhankelijk. Er wordt gewerkt aan de hand van een artistieke meerjarenvisie. De stichting werkt samen met verschillende culturele instellingen in de regio. Naast een cultureel hoofdprogramma is er een verdiepende randprogrammering en publieksbegeleiding. Het festival staat in een traditie van succesvolle festivals in het verleden.

In 2017 wordt een nieuwe weg ingeslagen met de intensieve combinatie van muziek en beeld ('Sound Visions'). Ook zal er in 2017 weer veel nieuwe muziek klinken, zowel kort geleden ontdekte 'oude' muziek als recent nieuw gecomponeerde muziek.

2. Doelstelling:

Orgel Festival Holland heeft als *artistiek doel* het presenteren van de unieke en wereldberoemde orgels van de Alkmaarse Grote Sint Laurenskerk. Dat er zich in Alkmaar ca. 20 historische orgels bevinden met een gezamenlijke ouderdom van meer dan 4000 jaar biedt immers ongekennde (artistieke) mogelijkheden. Daarnaast heeft Orgel Festival Holland als *strategisch doel* een bijdrage te leveren aan het in stand houden van de Nederlandse orgelcultuur. Deze orgelcultuur kent een lange traditie, maar dreigt te marginaliseren. Als neveneffect zal daardoor ook het orgelbestand in Nederland afnemen en/of in kwaliteit verminderen.

Om de doelstelling van het orgelfestival te realiseren is het noodzakelijk om vooral ook mensen te stimuleren om organist te worden en om mensen te interesseren voor het orgel en de door het orgel voortgebrachte muziek.

De doelstellingen worden uitgewerkt in drie gelijkwaardige onderdelen met ieder hun eigen met het totale doel samenhangende doelen:

1. *Internationaal Schnitger Orgelconcours.*

Met het Internationaal Schnitger Orgelconcours worden jonge vakorganisten gestimuleerd het beste uit zichzelf naar boven te halen en te leren presteren onder druk. Primair gaat het om het interpreteren van bestaande orgelliteratuur, klassieke en moderne. Daarnaast willen wij hen van collega's in internationaal verband laten leren. Doel is dat meedoen en eventueel winnen in 'Alkmaar' een 'boost' is in hun carrière. Alkmaar was in 1997 één van de oprichters

en deelnemers van het ECHO- samenwerkingsverband (ECHO=European Cities of Historical Organs). De winnaar van het Internationaal Schnitger Orgelconcours wordt geprogrammeerd in een hoofdconcert in een of meer ECHO-steden. Hierdoor bestaat de unieke mogelijkheid voor concourswinnaars om zich internationaal te presenteren op historische orgels van wereldklasse. Zie: <http://echo-organs-2.businesscatalyst.com/>

2. Internationale orgelacademie

Door middel van een *orgelacademie* willen wij internationale orgelexperts jeugdige vakorganisten en gevorderde amateurorganisten laten na- en bijscholen en willen wij tijdens masterclasses (jonge) organisten de mogelijkheid bieden zich de nieuwste muzikale inzichten eigen te maken. Doel is dat ook in de toekomst de bijzondere Alkmaarse orgels zullen klinken. Door middel van een verdiepende randprogrammering zoals lezingen, discussies en excursies willen wij zowel publiek als deelnemers een breder inzicht in de Hollandse orgelcultuur bieden.

3. Concertserie.

Het festival heeft ook als doelstelling nieuw en ander publiek aan te trekken. Door middel van een **serie concerten**, waarin beide orgels van de Alkmaarse Grote Sint Laurenskerk een prominente rol vervullen willen wij orgelmuziek inbedden in een breder cultureel kader. Door een diversiteit in de muziekprogrammering, waarbij andere instrumenten met en rondom het orgel een rol spelen, willen wij van muziekliefhebbers ook orgelliefhebbers maken. Ook is er een uitgebreide verdiepende randprogrammering (openbaar toegankelijke lezingen en masterclasses) en publieksbegeleiding (elk concert wordt vooraf gegaan door een interactief interview met de musici; er is een gedetailleerd programmaboek). Tevens draagt de compacte tijdsperiode van de 9 festivaldagen extra bij aan de 'boost'-functie.

3. Doelgroepen, noodzaak en bijdrage aan pluriformiteit:

Uit de doelstellingen kunnen de verschillende doelgroepen voor het festival worden afgeleid. Het Internationaal Schnitger Orgelconcours is bedoeld voor jonge vakorganisten en het geïnteresseerde publiek (alle rondes zijn openbaar toegankelijk). De internationale Orgelacademie is met haar masterclasses, lezingen en excursie bedoeld voor actief deelnemende vakorganisten en gevorderde amateur-organisten en passief deelnemende luisteraars. De keur aan concerten zijn bedoeld voor het brede publiek van orgel- en muziekliefhebbers. Al deze activiteiten vinden plaats in een compacte tijdsperiode van 9 dagen, hetgeen allen de mogelijkheid biedt een enorm cluster aan orgelactiviteiten bij te wonen.

(Klassiek) orgelmuziek lijkt ruim vertegenwoordigd in kerken en op de concertpodia. Echter, door het sluiten van vele kerken komt (jong) publiek veel minder in aanraking met orgelmuziek dan voorheen. Zo dreigt een belangrijk onderdeel van ons cultureel historisch klinkend erfgoed te verdwijnen. In het verleden uitgevoerde kostbare restauraties van orgels lopen het risico door het grote publiek als kapitaalvernietiging te worden gezien. De unieke Nederlandse orgeltraditie dreigt dan ook nationaal haar aantrekkingskracht te verliezen. Daarnaast is het uit oogpunt van pluriformiteit noodzakelijk dat het orgel in de breedste zin geïntegreerd blijft in andere muzikale ontwikkelingen, zoals b.v. die van de elektronische en eigentijdse muziek.

4a. Inhoud en onderscheidende positionering van Orgel Festival Holland: Orgel Festival Holland 2017 bestaat uit een drieluik van een internationaal orgelconcours voor jonge vakorganisten (niet ouder dan 35 jaar), een internationale orgelacademie en een groot

aantal gevarieerde concerten. Deze activiteiten vinden gesynchroniseerd plaats in een compacte tijdsperiode van 9 dagen. Een aantal topexperts op gebied van de interpretatie van de orgelliteratuur zijn als jurylid, docent en uitvoerend musicus actief ten behoeve van jonge orgelstudenten en vakorganisten en vergevorderde amateur-organisten, alsmede een groot publiek van muziek- en orgelliefhebbers. Het onderscheid ten opzichte van andere orgelfestivals is zowel instrumenteel als vakinhoudelijk.

De instrumenten

De instrumenten die centraal staan zijn uniek en hebben als door een wonder de eeuwen gaaf getrotseerd: het Van Covelens-orgel (bouwjaar 1511), één van de oudste bespeelbare orgels ter wereld en het Van Hagerbeer/Schnitger-orgel (1646/1725) daterend uit de Gouden Eeuw en door orgelmaker Schnitger in 1725 getransformeerd tot het wereldberoemde barokorgel zoals we dat nu kennen; dit biedt de uitgelezen mogelijkheid in de combinatie van een concours, academie en concerten muziek die ruim 5 eeuwen omspant (van 1511-2017) op *authentieke instrumenten* uit te voeren.

Artistieke aspecten

Vakinhoudelijk ligt de nadruk op de *interpretatie* van orgelliteratuur, gebaseerd op de meest actuele inzichten als gevolg van voortschrijdend onderzoek (zoals de studie van historische bronnen); andere festivals richten zich primair op improvisatie of eigentijds repertoire. Daarin onderscheidt het Alkmaarse Orgelfestival zich ook artistiek-inhoudelijk wezenlijk van andere festivals.

Artistiek-instrumentele integratie

Alkmaar biedt de unieke mogelijkheid om enerzijds orgelliteratuur te presenteren die aansluit bij het eigene van het 16^e-eeuwse Van Covelensorgel (renaissance), het 17^e-/18^e-eeuwse Van Hagerbeer/Schnitgerorgel (Bach-orgel bij uitstek; zie ook de tekst in het kader op p.9) en het 18^e-eeuwse Müllerorgel (overgangperiode) en anderzijds om op deze instrumenten ook eigentijdse recent gecomponeerde muziek te laten klinken. Voor de deelnemers aan het orgelconcours en de concertgevers een immense uitdaging en voor de academiestudenten en het publiek een spannende interactie tussen instrumentenbestand en artistieke visie.

4b. Innovatie: Nieuw element in het Orgel Festival Holland 2017 is dat de deelnemers aan het Internationaal Schnitger Orgelconcours op het unieke Van Covelensorgel niet alleen oude muziek maar ook eigentijdse recent gecomponeerde muziek moeten spelen. Nieuw is ook dat de deelnemers worden beoordeeld op hun kwaliteit als begeleidende organist, ook een belangrijk onderdeel van het vakmanschap van een organist, via de verplichte 18^e-eeuwse psalmzettingen.

Ook is nieuw dat het festival in 2017 muziek zal verbinden met visuele kunst ('Sound Visions') door in de concerten muziek b.v. te combineren met (stomme) film of lichteffecten.

5. Educatie: het Orgel Festival Holland levert door haar activiteiten een belangrijke bijdrage aan de educatie van vakorganisten en amateurorganisten, alsmede aan het brede publiek.

6. Tijdsplanning: Orgel Festival Holland 2017 begint op vrijdag 9 juni en eindigt op zaterdag 17 juni 2017. Op donderdag 8 juni 2017 is er een proloog. Kandidaten die worden uitgenodigd voor deelname aan het internationale orgelconcours worden tijdens een tweedaags voorbereidingsweekend in het voorjaar van 2017 vertrouwd gemaakt met de orgels waarop

het concours plaatsvindt. In mei 2017 is er een wedstrijd voor het brede publiek als inleiding op het festivalthema ' Sound Visions'.

7. Begroting en financiers: Voor het festival is een bedrag van €115.000 begroot.

Een belangrijke financier is de Gemeente Alkmaar (waaronder Schermer en Graft-De Rijp). Er wordt daarnaast bij een aantal fondsen en partijen een verzoek tot financiële ondersteuning gedaan. De Stichting heeft de Culturele ANBI status met alle daarbij behorende fiscale faciliteiten. Door middel van een openbaar gemaakte jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de besteding van de middelen. Door de inzet van veel vrijwilligers zijn de overheadkosten laag.

8. Mankracht: Naast topexperts uit de internationale orgelwereld die als professionals actief zijn als lid van de internationale jury en het docentenkorps ten behoeve van de masterclasses, lezingen respectievelijk concerten werkt de stichting uitsluitend met vrijwilligers. Het bestuur van de stichting bestaat uit personen met jarenlange bestuurservaring. De beschikbare vrijwilligers zijn ervaren door activiteiten in de eerdere festivals en zijn bekend met de materie. De ervaringen leren dat meewerken aan een toonaangevend internationaal festival veel voldoening geeft, zowel bij professionals als vrijwilligers.

9. Stakeholders: Orgel Festival Holland werkt samen met vele culturele instellingen die op eigen wijze baat hebben bij het festival, b.v. door het verhogen van de naamsbekendheid, het aantrekken van leerlingen, bezoekers, ed. Stakeholders zijn Artiance Centrum voor de kunsten (Alkmaar), Stichting Grote kerk Alkmaar, Stedelijk museum Alkmaar, Stichting Vrienden van het orgel (Alkmaar), Conservatorium van Amsterdam, Stichting HOVO Hoger Onderwijs voor Ouderen, Stichting Cultuurbesteding Heiloo, TAQA Theater de Vest (Alkmaar) en Bibliotheek Kennemerwaard (Alkmaar). Er wordt samengewerkt met culturele instellingen in Schermerhorn, Grootschermer en De Rijp. Orgel Festival Holland (dat in de oneven jaren wordt georganiseerd) werkt samen met Orgel Festival Haarlem (dat in de even jaren wordt gehouden).

10. Communicatie en publiciteit: Het festival werkt met een PR & Communicatieplan, waarbij een veelvoud aan PR-middelen wordt ingezet, klassieke en moderne. Voor elk festival wordt de website van de stichting specifiek aangepast en worden social media benut. Er wordt geadverteerd in zowel algemene als vakbladen. Nationale en lokale radio en televisie worden bij het festival betrokken.

11. Evaluatie: Het festival wordt formatief (kwalitatief) en summatief (kwantitatief) uitgebreid geëvalueerd en er wordt een verslag gepubliceerd.

Orgel Festival Holland 2017 'Sound Visions' - Programma (*onder voorbehoud*)

maart 2017

Kennismakingsweekend met de geselecteerde deelnemers aan het Internationaal Schnitger Orgelconcours (besloten activiteit)

mei 2017

Wedstrijd 'Muziek in beeld' Opdracht: vang het thema 'Souns Visions' d.m.v. fotografie, schilder- of beeldhouwkunst. I.s.m. Artiance Centrum voor de Kunsten

Donderdag 8 juni Proloog

17.00-22.00 Muzikaal symposium 'Bach en Händel bij de oogarts, Beethoven bij de audicien anno 2017' in samenwerking met het Koninklijk Genootschap Physica Alkmaar' en de afdelingen Oogheelkunde en KNO NoordWest Ziekenhuisgroep Alkmaar/Den Helder

Vrijdag 9 juni

12.00 Kaasmarktconcert

16.00-18.00 and 20.00-22.00 Eerste ronde concours, deel 1

Zaterdag 10 juni

10.00-12.00 Eerste ronde concours, deel 2

14.00-18.00 Excursie met concerten in verschillende kerken in Hoorn

20.15 Openingsconcert door Concerto Armonico o.l.v. Miklós Spányi, directie en orgel (werken van Carl Philipp Emanuel Bach, Georg Friedrich Händel, Giuseppe Sammartini)

Zondag 11 juni

12.00 Festival Kerkdienst

20.15 Avondconcert door Il Pegaso o.l.v. Maurizio Croci (recent ontdekte werken van Monteverdi, Frescobaldi)

Maandag 12 juni

20.15 Jury concert I

Dinsdag 13 juni

19.00 Tweede ronde concours Kapelkerk

Woensdag 14 juni

19.00 Jeugdconcert Animals Carnival van Jon Wirthner

22.30 Film en Franz Danksagmüller, orgel

Donderdag 15 juni

20.15 Koopavondconcert Orgel vierhandig 'Fire works!' Pieter van Dijk/Frank van Wijk

Vrijdag 16 juni

12.00 Excursie met concert in Mozes & Aaronkerk, Amsterdam

20.15 Finale concours

Zaterdag 17 juni

12.00 Academie concert

20.15 Slotconcert Cathedral Mobile (een nieuwe compositie van Jacob Lekkerkerker)